

Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Perustehtävät

1.

a) Miksi Suomessa on paljon ikääntyneitä ihmisiä?

- Vuosina 1945–1950 syntyneet suuret ikäluokat vanhenevat ja ovat siirtyneet eläkkeelle.
- Syntyvyys oli suurta vielä 1960-luvun puoliväliin asti, joten eläkkeelle jää paljon ihmisiä myös lähitulevaisuudessa.
- Suuret ikäluokat synnyttivät 1960–1970-luvuilla pienet ikäluokat.
- Nuoremmat ikäluokat ovat siis pienempiä kuin vanhemmat ikäluokat.
- Samanaikaisesti keskimääräinen elinikä on jatkuvasti kasvanut.
- Maahanmuutto on pysynyt alhaisena.

b) Miksi syntyvyys on laskenut Suomessa?

- Yhteiskunnalliset ihanteet ovat muuttuneet, elämäntyyli korostaa yksilöllisyyttä.
- Elintaso on noussut ja elämä on kaupungistunut.
- Naisten asema on muuttunut.
- Sinkkujen määrä on kasvanut.
- Ennen lapsia halutaan hankkia koulutus, kohtuullinen toimeentulo ja hyvät asuinolot.
- Lapsettomuus voi myös olla tahatonta, jos lastenhankintaa lykätään kovin kauan.
- Synnytyksiä nousukin vähentää naisen synnyttämien lasten määrää.
- Sopivaa kumppania voi olla vaikea löytää.
- Ilmastomuutoksen kiihtyminen voi vähentää halukkuutta tehdä lapsia.

2.

a) Miten taloudellinen ja väestöllinen huoltosuhde eroavat toisistaan?

- Taloudellinen huoltosuhde kuvaa työllisten määrän suhteessa ei-työllisiin. Ei-työllisiin kuuluvat esimerkiksi opiskelijat, työttömät ja työkyvyttömät.
- Väestöllinen huoltosuhde kuvaa 15–64-vuotiaiden määrää suhteessa muuhun väestöön eli alle 15-vuotiaisiin ja yli 64-vuotiaisiin.

b) Miten taloudellista huoltosuhdetta voidaan yrittää parantaa?

- Yritetään pidentää työuria niin alku- ja loppupäästä kuin keskeltäkin; näillä toimilla pyritään lisäämään työllisyysastetta.
- Pyritään siihen, että opiskelijat saavat nopeammin opiskelupaikan, valmistuvat nopeasti ja pääsevät aikaisemmin työelämään kiinni. Opintotuella koetetaan kannustaa tehokasta opiskelua. Kela hyvittää osan opintolainasta, jos opiskelija valmistuu määräajassa.
- Keski-ikäisiä pyritään pitämään työelämässä, etteivät he joutuisi sairauslomalle tai -eläkkeelle ennenaikaisen sairastumisen vuoksi, kuten mielenterveyden horjumisen.
- Eläkeikää voidaan nostaa, jolloin ihmiset pysyvät työssä entistä pidempään. Tämä on perusteltua siksikin, että ihmisten keskimääräinen elinikä nousee jatkuvasti.
- Työperäistä maahanmuuttoa voidaan myös lisätä, jolloin työikäisen väestön määrä kasvaa.

Syventävät tehtävät

3.

a) Millä tavoin väestön ikääntyminen vaikuttaa talouteen?

- Eläkemenot kasvavat, kun eläkkeellä olevien määrä kasvaa.

- Eläkeläisille pitää järjestää terveydenhoitoa ja muita palveluita, jotka lisäävät erityisesti kuntien menoja.
- Kun väestö ikääntyy, myös työntekijöiden suhteellinen osuus väestöstä vähenee, mikä heikentää taloudellista huoltosuhdetta.
- Toisaalta eläkeläisillä on varaa käyttää erilaisia palveluja, mikä voi luoda uusia työpaikkoja.

b) Pohdi, miten se vaikuttaa politiikkaan.

- Koska raha ei riitä kaikkeen, poliitikot joutuvat valitsemaan, mihin varoja käytetään. Tämä saattaa lisätä ristiriitoja puolueiden välillä.
- Eläkeläisten merkitys politiikassa korostuu, koska heitä on paljon ja he äänestävät aktiivisemmin kuin nuoret.

4. Ota kantaa seuraaviin väitteisiin:

a) Suomalaisten pitäisi synnyttää enemmän lapsia.

- Ilman syntyvyyden kasvua Suomen väkiluku lähtee laskuun, ellei muuttoliike Suomeen kompensoi tilannetta.
- Kun työtätekevä ikäluokka on suuri ja he ovat töissä, julkinen talous on vakaammalla pohjalla.
- Toisaalta lasten hankinta on jokaisen oma yksilöllinen valinta.

b) Syntyvyyden nousu parantaisi väestöllistä huoltosuhdetta.

- Aluksi huoltosuhde heikentyisi, kun alle 15-vuotiaiden määrä kasvaisi.
- Myöhemmin se paranisi, kun 15–64-vuotiaiden määrä kasvaisi.

c) Maailmaan ei saisi enää syntyä yhtä paljon lapsia kuin nykyään.

- Voimakas väestönkasvu ja siitä seuraava entistä suurempi ihmisten määrä maapallolla rasittaa ympäristöä yhä enemmän. Jos väitettä siis tarkastellaan ympäristön kestävyyskannalta, se pitää paikkansa.
- Länsimaissa syntyvän lapsen hiilijalanjälki on monin verroin suurempi kuin kehittyvässä taloudessa syntyvän lapsen.
- Taloudellisesta näkökulmasta lapsia olisi hyvä syntyä ainakin lähes sama määrä kuin ennen, koska muuten taloudellinen huoltosuhde voi heikentyä selvästi.

Aineistotehtävät

5.

a) Katso kuviota syntyvyydestä ja sen ennusteesta.

- Ennusteet ainakin suurimmalla luottamusvälillä voivat toteutua.
- Kuvioissa on kaksi vaihtoehtoista ennustetta.
- Ennusteen toteutumiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi:
- Lapsia tehdään varsin vanhana.
- Vapaaehtoinen lapsettomuus on yhteiskunnassa hyväksyttävää.
- Lapsia ei ehkä haluta tehdä ilmastotyistä.
- Mielikuvat lapsiperheen arjesta vaikuttavat lasten hankintaan. Jos lähipiirissä muilla on lapsia, hankitaan lapsia helpommin kuin sellaisessa tilanteessa, jossa lähipiiri koostuu lapsettomista pariskunnista.
- Monet pelkäävät lapsen tuomia menoja.
- Lapsentekoiäkiset eivät löydä sopivaa puolisoa. Esimerkiksi naiset kouluttautuvat pitkälle eivätkä löydä sopivaa puolisoa samasta yhteiskuntaryhmästä.
- Opiskelu ja työelämä vievät niin paljon aikaa, ettei lapsi sovi kuvioihin.
- Suomessa lasten hoito jää pääosin äidin vastuulle. Suomessa ei juurikaan tehdä määräaikaista töitä.

b) Pohdi, mitkä asiat vaikuttavat ennusteen toteutumiseen.
Opiskelijan oma vastaus.